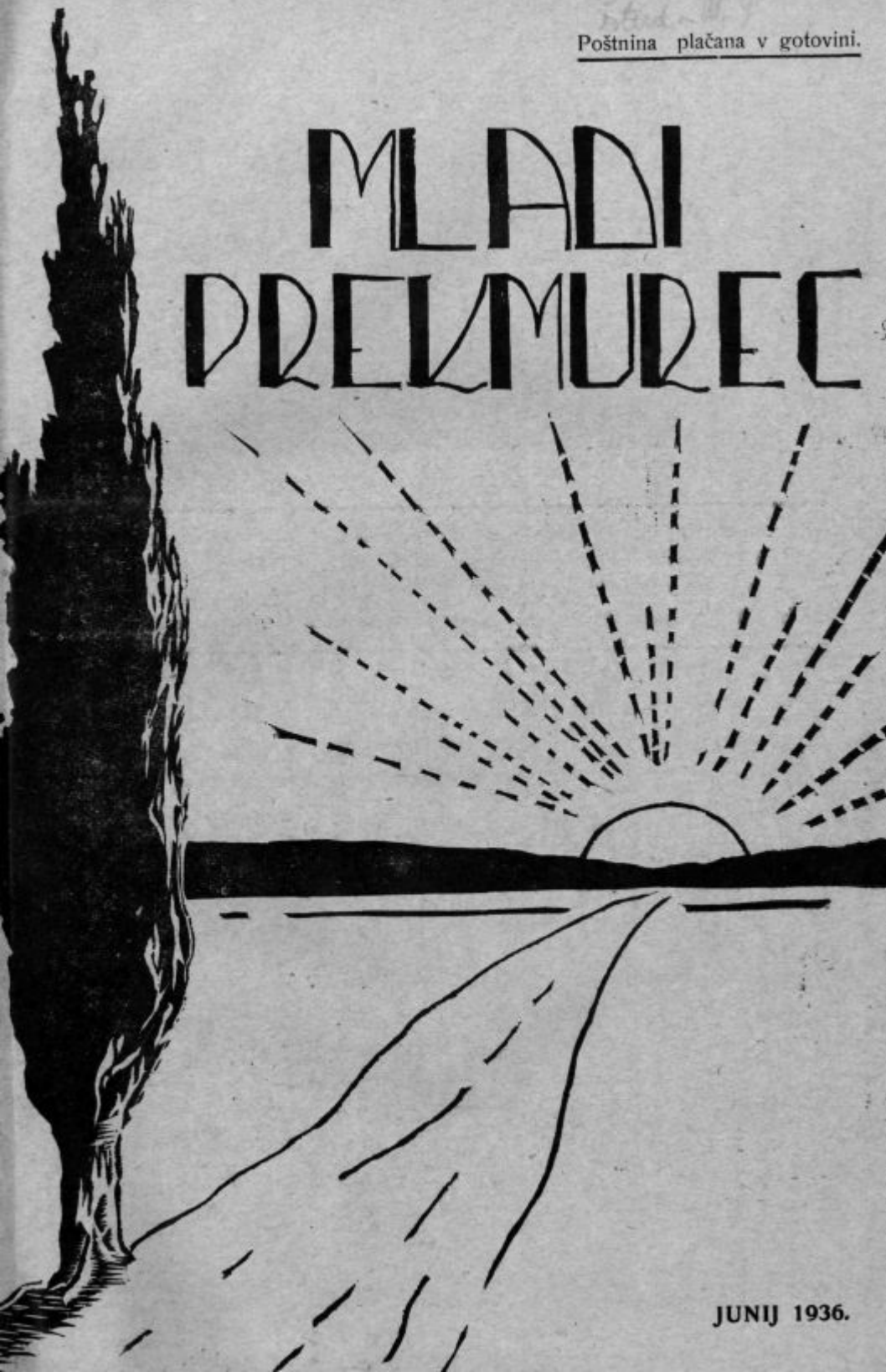

544-111
Poštnina plačana v gotovini.

MLADI PRELMUREC

JUNIJ 1936.

Uredništvo in uprava : Redakcijski odbor, Sokolski dom. • Rokopisi se ne vračajo.
Mladi Prekmurec izhaja med šolskim letom vsakega 15. v mesecu. • Izdaja ga
Sokolsko društvo Murska Sobota. • Odgovorni urednik dr. Vadnal Ludvik.
Tisk Prekmurske Tiskarne, za tiskarno odgovoren Hahn Izidor, Murska Sobota.

MLADI PREKMUREC

MURSKA SOBOTA, sredi junija 1936.

V teh časih ko preplavljajo naš knjižni trg in našo javnost različni literarni, družinski in politični mesečniki, tedniki, dnevniki in drugi listi, je dijaški odsek Sokolskega društva Murska Sobota sklenil izdajati svoj mesečnik. Ni pa sklenil tega zato, da bi tekmoval z drugimi izdajami, se postavljal z njim v javnosti, ali da bi si v teh težkih časih skušal ustvariti vir (čeprav minimalnih) dohodkov — ampak iz ljubezni do te naše malo poznane zemlje in njenega skromnega življa.

„MLADI PREKMUREC“ naj bi bil napreden list, vodnik in glasnik mladih Prekmurcev; list, ki bi kazal bratom onstran Mure našo ožjo domovino in duševne plodove sinov, ki so vzrasli iz njenih razoranih tal. Kazal in dvigal naj bi prekmurski narodni zaklad, obenem pa služil mladini in odraslim, ki bi se zanj zanimali kot poljudno čtivo ob prostih urah.

Zaraditega pa naj bi sodelovali pri tem listu razen mladih tudi odrasli Prekmurci kakor tudi mladi in odrasli bratje preko Mure, ki ljubijo to našo zemljo.

V tej nadi in s prošnjo, da čitatelj blagohotno oprosti začetne nedostatke te številke, naj Najvišji blagoslovi „MLADEGA PREKMURCA“ na začetku svoje poti.

Uredništvo in uprava.

Š.

MI SMO . . .

Mi smo kakor mlada žita,
ki iz zemlje te so vzklila,
in ki zrnje plemito
zahjo bodo vsa rodila.

Mi smo kakor ptica sokol,
ki v višave pota išče
in ki smelo zre v daljave
v mrki luči plameneče . . .

F.

Življenje . . .

Pomladni večer je.

Sredi dolge predmestne ulice v zatohli izbi ždi mati s petero dece. Janči, Ilonka, Ivan, Marica, Franček. Suha, bleda lica so obrnjena proti durim, ko da bi zdaj, zdaj moral vstopiti nekdo . . .

V izbi je že gosti mrak ali mati nima v shrambi petroleja, da bi vžgala svetiljko. Tudi v štedilniku ni več ognja, ki bi vsaj motno svetil . . . Že dolgo je od tega, kar je umrl mož in od tedaj se je beda še bolj razpasla.

Ta večer je družina brez kruha in mati hrani samo še par dinarjev za najhujše . . . Vsi so zatopljeni v trudne misli in nobeden si ne upa dramiti moreče tišine. Kakor izklesani iz kamna sede.

Ali naenkrat se vzdrami Ivan, tretji po starosti, visok, koščen in vpraša mater: „Res nimamo več kruha?“ Ostali prisluhnejo, mati pa se vzravna, ko da bi ji kdo zasadil nož v srce in skoraj boječe odgovori: „Ne!“ Bolestno se trga ta beseda iz materinega srca in pada v srca petero dece.

Toda mogoče bo jutri kaj, si misli deca, ki klone lačna na trda ležišča. Mati pa tiho plaka, plaka . . .

Zunaj že sanja zvezdnata noč.

Š. Aran :

PESEM

V večeru prišla je. —
Z vedrim licem kot otrok
in me z nageljni belimi,
krvavordečimi ovila.

Takrat sem ji videl v srce.

RAZŠIRJAJTE „MLADEGA PREKMURCA“ !

DELUJTE ZA RAZVOJ PREKMURJA !

Tihomir Ravninski:

Večerne pesmi.

1.

Krvava zarja se potaplja v mrak. S tihih poljan prinaša lahen veter vonj cvetlic, ki me opaja, da mi je tako zelo lepo.

Hodim sredi polja in v mislih poljubljam stasite jagnede ob poteh, ki ko zakleti sanjajo in odpevajo moji duši. Kako neizmerno jih ljubim!

2.

Rosa se je prikradla na zelene bilke in mrak se je zgostil.

V meni je vstalo neznano čustvo, da bi zapel tem mojim jagnedom, zapel pesem visoko vsemu kar je krog mene . . . Ali kaj, ko mi vpija pogled ta diamantnobleščeča se rosa in mi je, ko da bi gledal solze, solze, ki iščejo v mojo dušo.

Trgam si ta bolestni privid iz misli in tavam v večer.

3.

Kako je mnogih sladkosti prekipevajoče vzdušje. In brezkončne dalje so polne lepih skrivnosti!

Drevje v gaju lahno šelesti in zvezde, ki se prižigajo na nebu, svetijo nekam v globino . . .

Sanjam o daljni sreči in moje srce poje dehtečo pesem mladoletja . . .

T. R.:

V VEČERU OB MURI...

Mrak pada, lega na zemljó.

Skrivnostno pesem Mura mi šumlja -
otožno, ki je kot vzdih . . . spev srca
poljanam, ki v mraku mró.

Ob bregu verer ločje pozibava
in v daljavi mlinsko tam kolo udarja
zamolklo, trdo. — Zvezd vztrepetava
na nebu mi nešteto, ko da razsvetliti
hotele bi temó, ki vse ovija.

Zamaknjen in ves tih strmim v večer
in prisluškujem pesmi Mure . . .
Povsod je tema . . . Zvezde le bleste
na nebu zlate. — V duši moji je
svetló . . .

Od Šparašovoga Števeka.

Šparašov Števek je ednôk zagledno, ka njuva grůjška v stebli lůjknjo má. Včasí je bio pôlek i da je ségno v lůknjo, je ošlátáo mláde ftiče. Gda je pa šču ftiče vó zéti, je nej mogao, ár je bijla lůjknja premála. Ide záto v hižo i vzeme očín nož, ka bi lůjknjo vó zrezao. Ali nož njemi je vujšao iz rôke i ostao v lůjknji. Števek se je zosagao, ár je znao ka de pá bit, záto je skleno, ka odide po svejti.

Šô je i vesélo fůjčkao, gda je zagledno čarno oblečene lidij, šteri so mrtveca nesli. Gda so tej čůli, ka on tak lůšno fůjčka, so ga zgrabili i dobro nabili. „Gda tákše srččas, moreš se jôkati i Bogá moliti“, so njemi pravli i odišli dale.

Naednôk je zagledno pred sébov lipô opletena kôla, na šteri so se gostůvančarje pelali. I včasí sí je zmislo na sprévod i záčao je mílo jôkati. Gda so ga tej čůli, so mislili, ka se z njij norca déla i so ga dobro namlátili njemi pravli : „Či tákše srččas, moreš se djufkati i plésati.“

Števek je pá šô dale i srččas je mesára, šteri je dosta svinj gnao. Števek je záčao djufkati i plésati tak, ka so se svinjé vse razbežale. Mesár ga je tůdi dobro nabio i njemi pravo : „Gda boš kaj tákšega vido, te moreš praviti : „Bôg dáj z ednoga dvá !“

Števek je dale šô i prišao je do eni moškov, šteri so pšenicu pleli. Gda je do nji prišao, njim je pravo : „Bôg dáj z ednoga dvá!“ Tůdi tej so ga prijali i dobro načesali, tak ka njim je komaj vujšao. On je vido ka tak dale nejde i záto je odišao slůžit.

Titan Dioniz :

Bilô je davno . . .

V onom vrémeni, gda je ešče voda na bregê tekla, je nastánola tá fabula.

Minôlo je že par let od toga i pozabila se je. Záto, da nebi zčista pozábili na njô, jo ščem jas nakrátcí doli popisati.

V blůžiní Kůpšinec (gvůšno v Borejci) je živo ednôk eden jálen cigan, šteri se je nê mogao navčiti, kak sé trbê križati. Vnôgo, vnôgo časa je zapravo pop na njega, ka njemi je tolmačo, kak more praviti, da se križa. — Vu iméní Bogá, oče, siná i důha svetoga Amen.

Ali vse to je cigani nika nê pomagalo, vsigdár je edno ali to drůgo vónihao.

Na slédnje njemi je pop obečao eden žakel pšenice či se dobro navčí. — Nej je minôlo niti dvá, tri dni, že se je navčo, záto je pravo cigan svojemi sinê : „Moje dête, hodi esi, meni je pop obečao en žakel pšenice, či se navčím križati, záto ka že znam, vzemi žakel i nesí ga k popi“. — Za dobre dvê vóri sta že tam bilá i cigan je sklonckao i notri se naklono etak erkoč : „Gospon plébánuš,

že se znam križati“. No pa, naj čujem! Vu imeni Bogá, očé i dūha svetoga Amen. Záto, ka je siná vón nihao ga je pitao : „Gde je pa sin zaostao?“ Cigan si je malo mislo i pravo je : „Tam vóně pred dverami z-žaklom čáka, gospon dūhovni oča“.

Tak je cigan pa srečno prišao do stroška, krúha, jela !
I srečno se je vrno domō.

Deškovič Milan :

Nekaj o filateliji.

(Po V. Trbarić : „Mladi filatelista“.)

Beseda „Filatelija“ ni našega izvora, temveč je sestavljena iz grške besede „philos“, kar znači ljubitelja, prijatelja in „atelos“, kar pa znači svobodno od plačevanja takse. Drugi narodi imajo svoja posebna imena za ta naziv n. pr. : Francozi „Timbrologie“, Nemci „Briefmarkenkund“, toda mednarodna beseda je ostala „Filatelija“.

Vsled tega se imenujejo vsi zbiralci poštinih znamk filatelisti.

Z zbiranjem poštinih znamk se bavijo razni ljudje, med njimi tudi kronane glave. Zbirka pokojnega angleškega kralja Jurija V. zavzema prvo mesto na svetu glede množine znamk in mejenosti. Z zbiranjem znamk se bavi tudi sedanjí angleški kralj Edvard VIII., romunski kralj Karol, sv. oče Pij XI. in še mnogi drugi revni in bogati zbiratelji.

Znamka sama na sebi kaže zbiralcu : urejenost države, je li kraljevina ali republika, vladarja oziroma predsednika države, denarno vrednost (valuto), pisavo, geografijo, arhitekturo, v zadnjem času tudi razvijanje sporta (n. pr. : serija nemških znamk, izdana za IV. zimsko olimpijado v Ga-Pa).

Radi tega je filatelija bolj nauk kot pa sport. Napolnjuje učencem znanje v šoli, starejšim zbiralcem pa nudi odmor po napornem vsakdanjem delu. Vsaka lepo urejena zbirka prinaša korist zbiralcu, zato ni treba nikdar žalovati za denarjem, izdanim za lepo zbirko.

ZAPISKI

Vilko Novak : Izbor prekmurske književnosti.

Naš rojak, ki je priredil to knjižico, nam v uvodu poda najvažnejše značilnosti našega narečja, nakar nas vodi skozi našo literaturo preteklih dveh stoletij in nam prikaže nje glasnike. Ob koncu so še opombe, majhen tolmač naših izrazov in vprašanja ter naloge za šolo. Knjižica je velike vrednosti za nas Prekmurce,

zato naj vsak zaveden Prekmurec in ljubitelj prekmurske zemlje seže po njej. Založila jo je družba sv. Mohorja in stane broš. za ude 9 Din, za neude 12 Din; vezana za ude 18 Din in za neude 24 Din.

18. junija t. l. je umrl v Moskvi eden izmed največjih pisateljev ruske moderne, znameniti književnik Maksim Gorkij, s pravim imenom A. M. Peškov.

Rodil se je 14. marca l. 1868 in življenje mu je potekalo zelo burno.

Njegova dela so prevedena v mnoge svetovne jezike. Tudi v slovenščino imamo prevedenih mnogo njegovih del, (n. pr. „Mati“, „Troje ljudi“ in dr.).

Ž njim je izgubila Rusija svojega velikega književnika, ki je užival svetoven sloves.

Ob priliki naraščajskega dneva v Ptuj, je poleg naraščajnikov iz Ptuja, Varaždina, Čakovca, Maribora in Središča nastopil tudi naraščaj Sok. društva Murska Sobota v ostri lahkoatletski borbi. Najlepši uspeh so dosegli v teku na 100 m, kjer je nar. Debelak I. zasedel skupno z enim nar. iz Ptuja prvo mesto. Uspešno so nastopili tudi v skoku v daljino (Debelak I.) in v skoku v višino (Kološa J.), kjer so si priborili tretje mesto.

Dne 7. junija t. l. so se udeležili naraščajniki istega društva tudi župnih tekem v Mariboru. Tekmovali so v prostih vajah, na drogu, krogih, metanju žoge s pentljo, skoku v višino, skoku čez kozo in teku na 100 m. Izmed petih vrst, ki so tekmovali v tem oddelku, so dosegli I. mesto. V tej skupini je postal župni prvak Debelak I. Posebno so se izkazali v teku na 100 m in metanje žoge s pentljo, kjer je večina dosegla 100 točk.

POGOVORI

T. Francè. Črtica „Umrl je ...“ potem pesem „Moja mati“, (ki je vsebinsko nejasna) in oni drugi dve — ni zrelo za tisk. Edino boljše delo je „Remenka“, ki pa spada v velikonočno številko. V vseh delih ti dela preglavice dikcija in slovnica. Treba ti je še mnogo vaj. Toda le pridno na delo!

—A.— Vsebina je taka, da ni za naš list. Morda pa predrugačeno in opiljeno pride le na vrsto.

Pozor!

Uredništvo „Mladega Prekmurca“ razpisuje za prihodnje leto nagradni natečaj za naslovno stran lista. Format mora biti 25.5 cm x 17.5 cm in poslan uredništvu najpozneje do 1. septembra t. l.

Najboljša naslovna stran bo nagrajena.

Trijé bratje.

(Što visiko lěče, nisko spádne.)

Med našim prepróstim překmurskim národóm so razšŕjene rázložne pripovědke ino fabule. Tak si n. pl. lŕdstvo predstávla šárkana z rdečimi lačami i plávin kaputom. Razšŕjene so tŕdi rázložne pripovědke od strahotni, compernic ino rázni vračni nárasov. Tak tŕdi ščem jes pisati pripovedko od edne hasnovite travine, štera je rejšila člověški žitek.

Ednók, jáko, jáko dávno je živo bogat kmet, šteri je meo tri siné. Bio je že preci stári i da je ednók pozimi šou v váraš, se je trno sprehládo ino obolo. Beteg je hŕdi bio. Cělo nŕč je ně mogao zaspati. V noči se njemi je pa senjalo, da se zvráči samo teda, či bode pio z-tě níkše tráve tej. Drŕgo ũtro právi svojo senjo sinóm, ki so se včasi odložili, ka bodo šli tisti vračni náras iskat. Oča njim je dao na pŕt pěneze ; potom si je vzéo vsáki svojega konja ino so odišli. Ráznok so razišli na ednom brěgi, gde so si dogučali, ka se tŕ páli srěčajo, počákajo se i domŕ se vrnějo. — Starejšiva dvá sta se jŕkala po neznánóm lŕgi, odkud včasi pridejo vucjé i raztrgajo njima konje. Komaj sta se rejšila pred vukmi tak, ka sta gori na edno drěvo splezila i čakala tam telko časa, dokeč so vucké nej odišli. Potom sta doli splezila z drěva i od velkoga stráha sta nikam ně šla, nego na on brěg, šteri je bil zgučani za sestánek.

Nájmlájši sin, šteroga so za bedáka, norčeka meli je pa srečno přék přišao po lŕgi. Prídě na velki trávník, gde je zagledno edno hižo. Napŕto se je prŕti njej. Pred njov je eden grozno velki pes lajao, šteri jo je strážo. Dečko njemi je vrgao falat krŕha i napŕto se v hižo. Pri okni je zagledno lěpo deklino, štera si je česala svoje zláte vlasé ; zgrabó se je zanjé i deklina ga je z vlasmi skozi na okno notri potěgnola. Včasi ga je pitala, kak je mogao vujdti psovi ? On njej je vse povedao. Potom njemi je právla, zatŕ, ka si prekano psa, dobiš tisto ka iščeš i ešče nika več. Matí té devojke je nej bila domá. Že je sunce za goré zajšlo, gda je domŕ přišla. Hči je včasi vse naténko povědala svojoj materi. Matí, štera je rávno nabirákinja vračnili nárasov bila, je včasi prinesla tisto, štero je nŕico i dála njemi je trávo. On je pa samo na tisto mislo, ka dobi obri toga. Hči je k materi stŕpila, se malo zasmějala i njě nika právla. Natŕ se je obrnola k potniki i právla njemi je : „Ona si je Tebé zvolila za svojega.“

Tak se je potom on z záročnicov povrno nazáj k-svojemi dŕmi. Na tistóm določenóm brěgi so ga čakali bratje, ki so se jáko čŕdŕvali nad njegovím uspehom.

Oča je z pomočjov vračnoga nárasa ozdravo, sin se je pa oženo z svojov devojkov, z šterov sta dugo lét blájženo živela, i znábiti ešče i zdâ živéta, či sta nê mrlá?

—: UGANKE :—

P. K.

Posetnice

Lukrač Jan

Vič

Kaj je po poklicu ta gospod?

Mica Ket

Kaj je ta gospa?

Mina Cilar

Kaj je po poklicu ta gospa?

Ana Perko

Kaj je last te gospe?

Č. A.

ZLOGOVNICA

Sestavi iz naslednjih slogov: bar, če, čé, da, i, í, ja, ju, la, lo, o, pi, ra, ran, rel, ru, si, ta, u, van, vo, va — enajst besed, ki pomenijo:

1.) pogorje v Švici	5.) opojna pijača	9.) vojaški oddelek
2.) ptič	6.) otok	10.) reka v Južni Srbiji
3.) moč	7.) planet	11.) del obraza
4.) moško krstno ime	8.) izkopnina (obče)	

Začetne črke besed, če jih postaviš pravilno eno pod drugo, ti dado ime slovenskega pripovednika.

Darujte za tiskovni sklad
„MLADEGA PREKMURCA“!
